

SZILÁRD FELÜLETEK

18

Nagy felület

szemcsés (homok, talaj, kavics)
pórusos (agyag, téгла, aktív szén)

Porozitás

$$\varepsilon = \frac{V_p}{V_p + V_{szil}} = \frac{\rho_{abszolút} - \rho_{látszólagos}}{\rho_{abszolút}}$$

Fajlagos felület

$$A_s = \frac{\text{Felület}}{m}$$

egységnyi tömegű anyag felülete

Néhány anyag fajlagos felülete

anyag	fajlagos felület, m ² /g
aktív szén	600–1400
szilikagél	300–600
katalizátor	50–300
por, átmérő = 0,1 mm	0,1–0,5
agyag	6-80 (600-800)

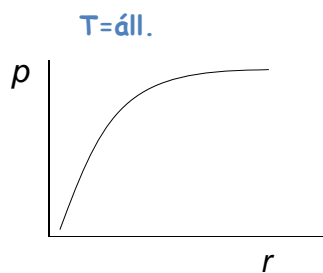
19

Pórusosztályok: mikropórus <2 nm
 mezopórus 2-50 nm
 makropórus >50 nm
 szupermakropórus ~ μm

Pórus: gőzreag

Kelvin egyenlet

$$p = p_{r \rightarrow \infty} e^{\frac{-2\gamma V_m}{rRT}}$$

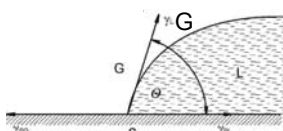
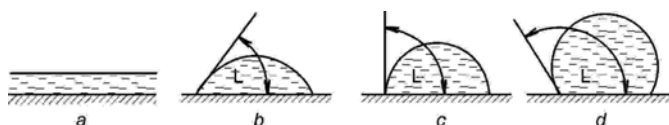

kapilláris kondenzáció

20

1. Kontakt nedvesedés

S/G + folyadékcsepp $\rightarrow$ S/L + L/G

$$\gamma_{SG} = \gamma_{SL} + \gamma_{LG} \cos \theta$$

YOUNG

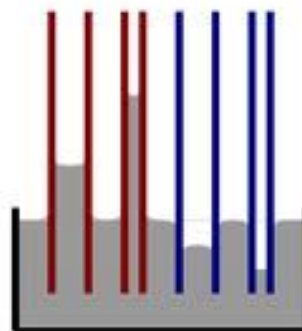
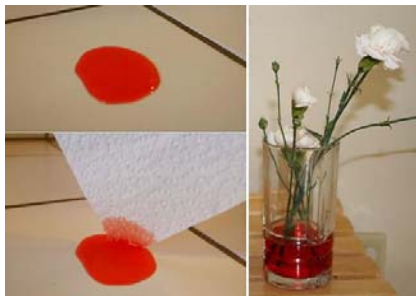
teljes szétterülés $\theta = 0^\circ$

A nedvesedést befolyásoló tényezők

- 1) Felületkezelés (hidrofil - hidrofób jelleg megváltoztatása)
- 2) A folyadékfázis tulajdonságának megváltoztatása
- 3) Felületi érdesség

21

2. Kapillárisemelkedés

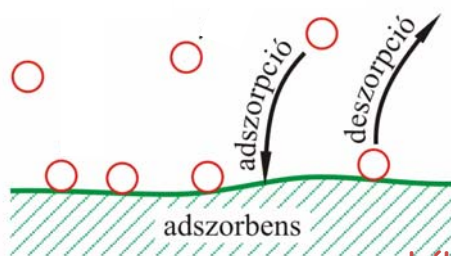
$$\Delta p_{\gamma} = \frac{2\gamma}{r} = h\rho g$$

22

3. Feldúsulás szilárd/gáz vagy szilárd/folyadék határfelületen

Adszorpció: feldúsulás határfelületen

Deszorpció: a feldúsult/megkötött molekulák/atomok eltávolítása

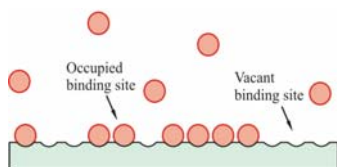
$$\Delta G = \Delta H - T\Delta S$$

gázválasztás és tisztítás
gáztárolás
elválasztástechnika (kromatográfia)
víztisztítás

Egyensúlyra vezető folyamat

23

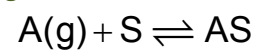
3.1. Szilárd/gáz határfelület

- *Sík felület
- *Azonos energiájú felületi kötőhelyek
- *Egymolekulás borítottság

Langmuir

Borítottság: $\theta = \frac{\text{betöltött}}{\text{összes}}$ $\Theta = \frac{N}{N_t}$

$$v_a = k_a N_t (1 - \Theta) p$$

$$v_d = k_d \Theta N_t$$

egyensúly: $v_a = v_d$

$$\frac{N_t \Theta}{N_t (1 - \Theta) p} = \frac{k_a}{k_d} = K \quad K: \text{egyensúlyi állandó}$$

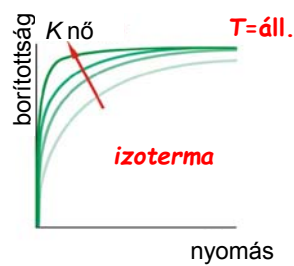
T=áll.

24

Makroszkopikus mennyiségekkel (pl. mól gáz/g szilárd anyag)

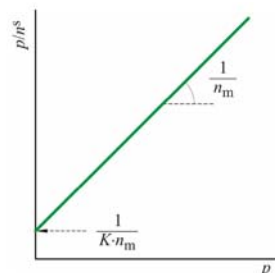
$$\Theta = \frac{n^s}{n_m} = \frac{K \cdot p}{1 + K \cdot p}$$

$$n^s = \frac{n_m \cdot K \cdot p}{1 + K \cdot p}$$

linearizált alak:

$$\frac{p}{n^s} = \frac{1}{K n_m} + \frac{p}{n_m}$$

25

Fajlagos felület meghatározása

N_2 gáz, 77 K

$$A_S = \frac{m_m}{M_{N_2}} \cdot N_A \cdot a_{N_2} = n_m \cdot N_A \cdot a_{N_2}$$

a_{N_2} : egyetlen N_2 helyigénye, 0,162 nm²

26

3.2. Szilárd/folyadék határfelület

Nemionos rendszerek, gyenge elektrolitok

Kölcsönhatás: diszperziós, van der Waals

oldószer - oldott anyag

oldott anyag - felület
VERSENGÉS

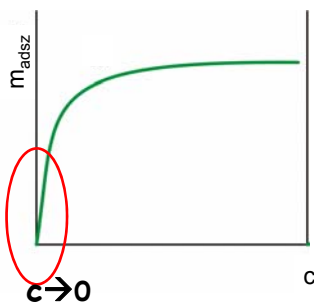
oldószer - felület

T=áll.

$$m^s = \frac{(c_0 - c_e)V}{m}$$

$$m^s = m_m \frac{Kc}{1 + Kc} \quad \text{vagy} \quad n^s = n_m \frac{Kc}{1 + Kc}$$

linearizált alak: c/m^s c függvényében;
ebből K, m_m

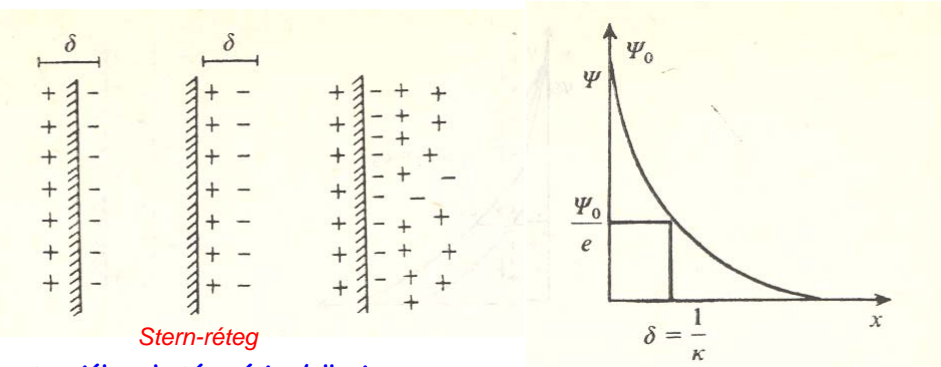
$$m_{\text{adsz}} = K_H \cdot c \quad \text{Henry izoterma}$$

27

3.3. Ionos felületek

Kölcsönhatás: elektrosztatikus vonzás/taszítás

Elektromos kettősréteg

The diagram shows two parallel plates with charges, labeled with thickness δ . The Stern layer is shown as a thin layer of counterions adjacent to the surface. The graph plots potential Ψ against distance x , showing an exponential decay from Ψ_0 at the surface. A point $\frac{\Psi_0}{e}$ is marked on the y-axis, and the corresponding distance is $\delta = \frac{1}{\kappa}$.

Stern-réteg

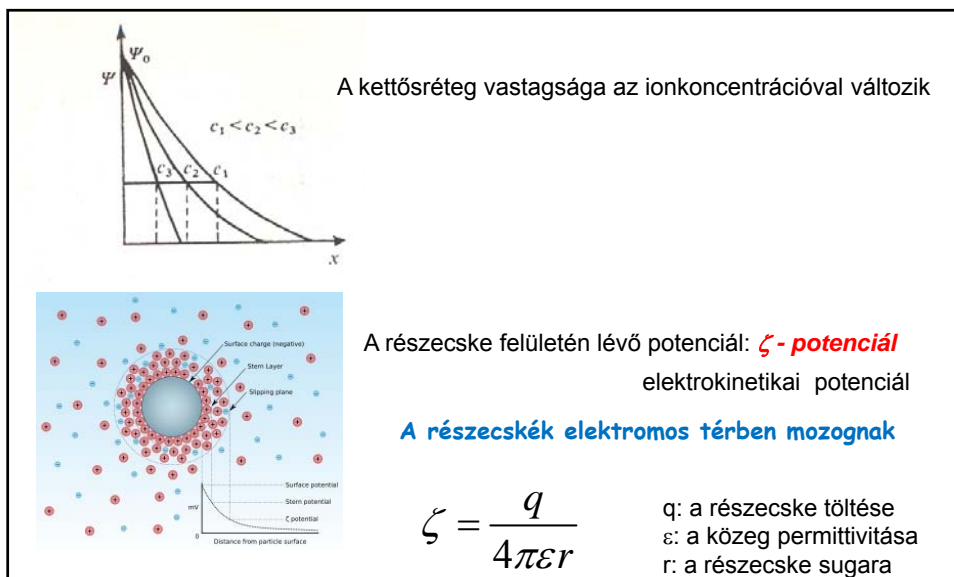
potenciálmeghatározó ion/ellenion

δ rétegvastagság   hőmozgás
 diffúz kettősréteg

$$\Psi = \Psi_0 e^{-\kappa x}$$

$$\kappa = \text{konst} \cdot z\sqrt{c}$$

z az ellenion töltésszáma (szimmetrikus elektrolit), $T = \text{áll.}$
 $1/\kappa$ fiktív rétegvastagság

The graph shows potential Ψ vs distance x for three different ion concentrations $c_1 < c_2 < c_3$. Higher concentration leads to a steeper potential decay. The diagram below shows a particle with a negative surface charge, a Stern layer, and a slipping plane. The potential profiles are labeled: Surface potential, Stern potential, and ζ potential.

A kettősréteg vastagsága az ionkoncentrációval változik

A részecske felületén lévő potenciál: **ζ -potenciál**
 elektrokinetikai potenciál

A részecskék elektromos térben mozognak

$$\zeta = \frac{q}{4\pi\epsilon r}$$

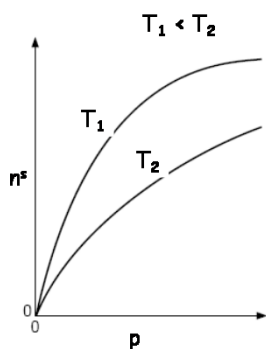
q : a részecske töltése
 ϵ : a közeg permittivitása
 r : a részecske sugara (nyírési sugár)

HATÁRFELÜLETI JELENSÉGEK A KÖRNYEZETBEN
NÉHÁNY PÉLDA

30

üvegházhatást okozó gázok koncentrációjának növekedése a légkörben
antropogén
természetes

globális felmelegedés 3 °C/40 év

GWP (global warming potential):
CH₄:CO₂ 23:1

Nyugat-Szibéria „örök fagy” 10⁶ km²
30 - 40 cm tőzeg
20 - 40 m laza lősz (A₅≈10 m²/g)
7·10¹⁰ tonna metán

metán
normál forráspont: 111.55 K
kritikus pont: 190.5 K, 4.6 MPa (45 atm)
légkörben: 1,745 ppmv
E_L=8,9 kJ/mol

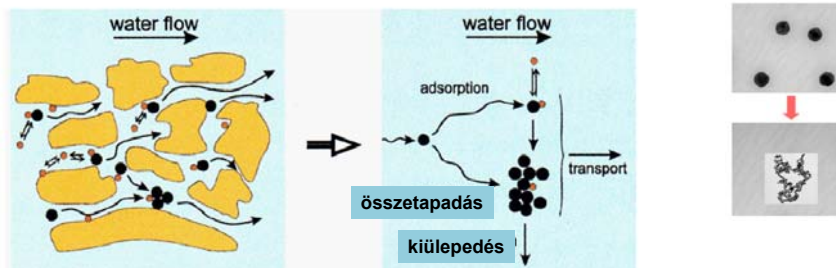
Üvegházhatás: CH₄ ≈ 105 * CO₂ /20 év

31

Kolloid részecskék szerepe hasznos és toxikus anyagok ko-transzportjában

Pórusos közegben, felszíni vizekben

A kolloid szállító részecske: szerves (nano)részecske, szerves makromolekula, biológiai anyagok (baktérium, biológiai szemét, plankton) vagy ezek aggregátumai

Baalousha et al. 2009

● Toxikus vegyület

● Kolloid szállító

Anyagi minőség

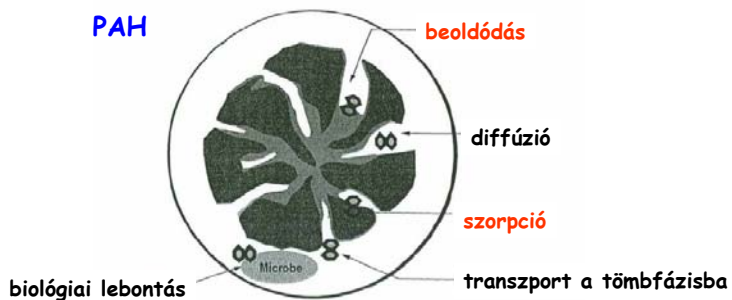
Hőmérséklet (oldhatóság, mobilitás)

A vizes fázis tulajdonságai

(oldott sók ionjai, szerves anyagok jelenléte és tulajdonságai, pH)

32

A KÖRÜLMÉNYEK VÁLTOZÁSÁNAK HATÁSA A TALAJSZENNYEZŐKRE

hőmérséklet
koncentráció
pH
biológiai környezet

33

„TALAJMOSÁS”

